

Moralpolitik i Danmark

Erik Albæk, Christoffer Green-Pedersen
og Lars Thorup Larsen

Moralpolitik i Danmark

Syddansk Universitetsforlag

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2014
University of Southern Denmark
Studies in History and Social Sciences vol. 474
Sats og tryk af Specialtrykkeriet Viborg A/S
ISBN 978 87 7674 782 4

Grafisk tilrettelæggelse: Gitte Thorsted
Omslag: Klaus Bjerager, Designco
Omslagsfoto: Getty Images

Moralpolitik i Danmark er trykt med støtte fra:
Aarhus Universitets Forskningsfond

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller
anden mangfoldiggørelse af denne bog
er kun tilladt med forlagets tilladelse eller
ifølge overenskomst med Copy-Dan

Syddansk Universitetsforlag
Campusvej 55
5230 Odense M

Tlf. 6615 7999
Fax. 6615 8126
www.universitypress.dk

Indhold

	Forord	7
1	Hvad er moralpolitik?	9
2	Moralpolitiske spørgsmål og politiske konflikter	17
3	Moralpolitik i Danmark	36
4	Moralpolitik i medierne.	59
5	Homoseksuelle ægteskaber.	81
6	Kunstig befrugtning	105
7	Moralpolitiske spørgsmål i Danmark – politik på en anden måde?	127
	Litteratur.	139

Forord

Bogen *Moralpolitik i Danmark* udspringer af et tværnationalt forskningsprojekt, som finansielt blev støttet af Forskningsrådet for Samfund og Erhverv, og som mandede ud i den engelske publikation *Morality Politics in Western Europe. Parties, Agendas and Policy Choices* (Engeli et al. 2012). Dele af nærværende bog bygger på den engelske publikation, ligesom der i bogen indgår forskning, som vi tidligere har publiceret i anden sammenhæng, men som vi her indfortolker i en samlet teoretisk ramme om moralpolitik. Bogens kapitel 4 bygger delvis videre på cand.scient.pol. Katrine Højberg Jacobsens specialeafhandling, og hun er derfor medforfatter på dette kapitel. Bogens udgives med støtte fra Aarhus Universitets Forskningsfond. En anonym fagfælle har givet værdifulde kommentarer til manuskriptet. Det samme har Jeppe Skytte Hansen, Søren Konnerup, Hanne Laubek og Peter Laubek. Annette Bruun Andersen har stået for korrekturlæsning og opsætning af manuskriptet. Vi er dem alle tak skyldig.

Erik Albæk

Christoffer Green-Pedersen

Lars Thorup Larsen

Hvad er moralpolitik?

1

I 1973 vedtog Folketinget en lov om adgang til svangerskabsafbrydelse, som indebar, at kvinder med bopæl i Danmark fik selvbestemt ret til provokeret abort inden udløbet af 12. svangerskabsuge. Danmark blev dermed et af de første vesteuropæiske lande til at indføre det, der i daglig tale kaldes 'fri abort'. I dag går det altovervejende flertal af danskerne ind for fri abort, og ingen politiske partier repræsenteret i Folketinget problematiserer denne ret. I 1989 vedtog Folketinget at give to personer af samme køn adgang til at indgå registreret partnerskab. I dag går et meget stort flertal af danskerne ind for homoseksuelle ægteskaber, herunder kirkelig vielse af homoseksuelle par (Kristeligt Dagblad 10.03.2010), hvilket et bredt flertal i Folketinget tillod med en lovændring 2012. Abort og homoseksuelle ægteskaber har ikke været genstand for hverken lange eller intense politiske konflikter i Danmark. I ingen af de danske valgkampe, der er blevet analyseret siden 1971, har et moralpolitisk emne nået den politiske dagsorden.

Det står i skarp modsætning til situationen i mange andre lande. Mest kendt er nok USA, hvor netop abort og homoseksuelle ægteskaber er højpolitiserede emner. Her bliver kandidater til præsidentembedet eller til Kongressens to parlamentariske kamre målt og vejret på deres holdning til blandt andet disse to spørgsmål, ligesom spørgsmålene står højt på den politiske dagsorden i mange amerikanske delstater. Det er imidlertid ikke kun i USA, at disse i dansk sammenhæng helt afpolitiserede emner står højt på den politiske dagsorden. Det gør de også i eksempelvis Holland og i Spanien. Da den daværende socialistiske regering i Spanien i 2010 beslut-

tede sig for at indføre fri abort svarende til den danske lovgivning, deltog op mod en million spaniere i en protestmarch mod loven. Den borgerlige regering, der vandt regeringsmagten i 2011, har annonceret, at den vil begrænse, men næppe fjerne retten til fri abort. I Holland var lovliggørelse af aktiv dødshjælp genstand for et langvarigt politisk slagsmål, der i 2001 kulminerede med, at aktiv dødshjælp blev tilladt.

Denne bog handler om den særlige gruppe af politiske emner, der i faglitteraturen kaldes 'moralpolitik'. Det gælder emner som abort, kunstig befrugtning, aktiv dødshjælp og homoseksuelle ægteskaber. Moralpolitik er ikke betegnelsen for en særlig moralsk tilgang til politik, men for en særlig undergruppe af politiske emner, der er forbundet med vanskelige moralske dilemmaer eller konflikter. Men hvad betyder moralpolitik mere præcist, og hvordan adskiller moralpolitik sig fra alle andre former for politik, hvori moral i sagens natur også kan spille en rolle? Og hvad er grunden til, at moralpolitiske spørgsmål i dansk sammenhæng typisk opfører sig anderledes end eksempelvis velfærdspolitik eller udenrigspolitik?

Ud over at besvare disse overordnede spørgsmål handler bogen også om moralpolitik i Danmark. Faktisk er vor væsentligste motivation for at skrive denne bog, at Danmark er en yderst interessant case, når det drejer sig om moralpolitik, netop fordi moralpolitik i Danmark på mange måder adskiller sig fra de mere udadvendte moralpolitiske konflikter, vi ser i en række andre lande. Man kan på sæt og vis sige, at ved at have afpolitiseret moralpolitik er Danmark – sammen med blandt andre vore nordiske broderfolk og Storbritannien – anderledes end en række andre vestlige lande. Men til trods for, at Danmark er en interessant case, er moralpolitik overset i dansk forskning såvel som i den offentlige debat i Danmark. Det skyldes nok, at moralpolitiske spørgsmål typisk tiltrækker sig meget lidt opmærksomhed i dansk politik. Danske politiske partier er meget tilbageholdende med at engagere sig i moralpolitik og undskylder sig med, at sådanne spørgsmål ikke rigtig er politiske. De er 'etiske', og derfor undlader partierne som sådan ofte at formulere en politik på feltet. Ved afstemninger i Folketinget findes der således i mange partier ikke en partilinje, som partigruppernes medlemmer skal følge. I stedet ophæves partidisciplinen, og man lader folketingsmedlemmer følge deres 'samvittighed'. For så vidt